

„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

DARVAI TIBOR ÉS KAPOSI JÓZSEF BESZÉLGET
MARKÓ BÁLINT EGYETEMI TANÁRRAL,¹ A BABEȘ–BOLYAI
TUDOMÁNYEGYETEM MAGYAR TAGOZATÁNAK VEZETŐJÉVEL

LÁTÓSZÖG

„Mindig oda kell tenni azt, hogy »és a Magyar Tagozaton is«.”

Darvai Tibor: Első kérdésem, Rektorhelyettes Úr, milyen módon tudnád elhelyezni az európai felsőoktatási térben a Babeș–Bolyai Tudományegyetemet?

Markó Bálint: Sokféle szempontból egy nagyon egyedi egyetemről beszélünk. Kezdhetem a törvényi háttérrel: komprehenzív, tehát teljes vagy majdnem teljes spektrumú képzést biztosító általános tudományegyetemről van szó, illetve a felsőoktatási törvény kifejezetten megemlíti, hogy multikulturális egyetem vagyunk, és ez valóban így van, nemcsak a törvényi definíció szerint.

Emellett természetesen egyedi jelleget ad az intézménynek, hogy a multikulturalitás – a törvény által megemlítettéken túl –

nemcsak az oktatási, hanem minden szinten megnyilvánul nálunk. Nemcsak román, magyar, német nyelvű szakok működnek, hanem ezeknek a szakoknak a felügyelete, az akadémiai háttere is az adott nyelven üzemel. Az akadémiai adminisztráció teljes vertikumában megtalálható a magyar nyelvű tagozat intézetekbe szerveződve, illetve a teológiai tudományok esetében karokba szerveződve is. Ez egy nagyon egyedi jelleg, és nemcsak Romániában – ezt ki szeretném emelni –, hanem egész Európában. Tehát hasonló egyetemet, ahol három nyelvi tagozat működik együtt, adminisztratív és akadémiailag is, nem találunk a kontinensen. Kétnyelvűt még talán, de háromnyelvűt, ahol a nyelviség nemcsak szakokban

¹ Markó Bálint középiskolai tanulmányait Marosvásárhelyen végezte, egyetemi végzettséget pedig biológia szakon Kolozsváron, a Babeș–Bolyai Tudományegyetemen szerzett. Doktori fokozatát a Szegedi Tudományegyetem Ökológia Tanszék, Természetvédelmi Ökológia Doktori Program keretében 2005-ben szerezte. 1998-tól tanít a Babeș–Bolyai Tudományegyetemen, a Biológia és Geológia Karon. A Magyar Biológiai és Ökológiai Intézet igazgatója 2012 és 2016 között, 2016-tól az egyetem rektorhelyettese. 2024-től tanulmányi rektorhelyettesként a Magyar Tagozat vezetője. Szakmai munkájának kiemelt területei: az oktatás, a versenyképesség, a kihelyezett egyetemi tagozatok.

mutatkozik meg, hanem akadémiai szervezetszfémben is, nem.

Emellett vannak olyan oldalai a Babeş–Bolyai Tudományegyetemnek, amelyek ezen túlmenően is nagyon izgalmassá teszik az intézményt. Az egyik az, hogy négy teológiai karral rendelkezünk, és ez megint csak unikátum. Tudomásunk szerint sehol másol nincs ilyen Európában. Hogy a teljesen magyar nyelvű teológiai karokkal kezdjem a felsorolást, ilyen a római katolikus teológiai kar, illetve a református tanárképző és zeneművészeti kar, míg román nyelvű a görögkatolikus teológiai kar és az ortodox teológiai kar, hiszen nálunk a görögkatolikus egyház elsődlegesen román nyelvű egyház.

Egyedi az intézményünk története, történelme is. Románia területén ez a legrégebbi egyetem: 1581-ben alapításhoz vezethetjük vissza magunkat. Ez nem egy általunk kijelölt kezdőpont; ha végigkövetjük 1581-től, tehát a Báthory István-féle alapítástól az eseményeket, megszakításokkal ugyan, de akár Mária Terézia idejében is azonosítani lehet az évnyitó rektori beszédekben, hogy folyamatosan jogutódként hivatkoznak rá. Történetek fejlődések, és történetek visszafejlesztések – utóbbi például II. József, a „kalapos király” idejében, amikor is az oktatási reform nyomán leminősítették a korábban magasabb rangban álló intézményeket. Később az 1872-es királyi alapítás már gyakorlatilag alapoz a Báthory-féle egyetem utódintézményeire. Azután 1919-ben, amikor az intézmény úgymond román egyetemként alakul, a király a dekrétumában nem új intézményt alapít a korábbi helyén és helyett, hanem átalakítja a már létezőt. A dekrétum hivatalosan is az *átalakulás* szóval fogalmaz,

és elmondja, hogy a továbbiakban milyen nyelven fog működni, milyen keretek között.

Vagyis alapvetően egy folyamatos működésről beszélhetünk, amelyben a 17. században, illetve a 18. században és a 19. század elején bizonyos szakadások léptek fel. Ez megint unikátum. Ehhez kapcsolódik az, hogy a tavalyi évben került elő a legrégebbi egyetemi diploma Románia területéről, ami szintén

hozzánk köthető. Ez könyvjelként volt betéve egy Bibliában, egy gyermek római katolikus pap példányából került elő.

Mindez, amiről itt beszéltem, azt hiszem,

hogy nagyon izgalmas helyzetet teremt kisebbségi szempontból is – mert ez sem mellékes szempont, és kifejezetten izgalmassá teszi az egyetemünket. Az, hogy az egész Kárpát-medencében ez az egyetlen olyan kisebbségi körülmények között működő egyetem, amely gyakorlatilag az országnak együttal a legjobb egyeteme is; ilyen helyzetet nem találunk sehol máshol.

D. T.: Rektorhelyettes úr, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Tagozatának vezetője vagy. E pozíció milyen felelősséggel, jogkörökkel jár? Kik tartoznak a Magyar Tagozathoz?

M. B.: A Magyar Tagozatnak két rektorhelyettesi helye van a kilenctagú rektori-rektorhelyettesi tanácsban. Egy rektorhelyettesel rendelkezik a Német Tagozat. Az egyik magyar rektorhelyettes a Magyar Tagozat vezetője. Ő rektori szinten felel minden magyar tagozatos eseményért, a Magyar Tagozaton zajló folyamatokért. A tagozat gyakorlatilag összefogja mindazon magyar hallgatókat, akik magyarul vagy más nyelven

a Magyar Tagozatnak két rektorhelyettesi helye van a rektori-rektorhelyettesi tanácsban

„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

is tanulnak. Ide tartoznak a magyar kutatók és oktatók is ugyanakkor. Amennyiben olyan magyar tagozatot érintő kérdésről van szó, amely egyébként valamelyik másik rektorhelyettes portfóliójában tartozik, a magyar tagozatos rektorhelyettesnek akkor is van abban szava, hogy mi vagy hogyan történjen. A Magyar Tagozatot vezető rektorhelyettes hagyományosan az általános tanulmányi feladatokért, a tanulmányi területért felel. Ilyen módon a feladatköröm szervesen kapcsolódik a Magyar Tagozat oktatási részéhez is.

Kaposi József: Egy közbevetés. A román szenátusi tagokkal, az egyetem román vezetésével milyen most a kapcsolat? Ezt azért vetem fel, mert amikor az 1950-es évek végén létrejött az egyesített Babeş–Bolyai Tudományegyetem, akkor a magyar professzorok egy része finoman szólva nem nagyon örült ennek, és a tiltakozásukat különbözőképpen ki is fejezték. Azóta eltelt 60-70 év, mi a helyzet most?

M. B.: Nyilván az akkor teljesen más helyzet volt. 1945-ben jött létre a Bolyai Egyetem, majd 1959-ben, az 1956-os események nyomán történt meg a két intézmény erőszakos, tehát a kommunista párt által levezényelt egybeolvasztása. A kommunizmus, a Ceauşescu-korszak, nyilvánvalóan nem tett jót semminek az égvilágon. Tehát akkor még nem volt egy olyan nyugvópont, ahol jó lett volna a magyar nyelvű felsőoktatásnak, hogy feléledjen, és tényleg jó kapcsolat alakuljon ki. Ehhez 1989-nek kellett jönnie. Azt követően történtek még változások, például újraindult a teljes értékű a magyar nyelvű képzés.

Ennek kapcsán beindult a magyar nyelvű oktatók rekrutálása. Majd a 2011-es oktatási törvény lehetővé tette az intézetekbe szerveződést, és ez meg is történt. A Babeş–Bolyai Tudományegyetemen ma nagyon jók a munkakapcsolatok. Nem állítom, hogy nincsenek itt-ott problémák, de ezek, én úgy gondolom, megoldhatók. Ez egy olyan alapvetően jó állapot, ahonnan fejlődni lehet, nagyon sok mindent pedig már most sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és 1989 után is sokáig nagyon nehéznek tűnt.

K. J.: Statisztikailag ezt a jobb helyzetet mivel lehet igazolni? Ma mindenhol a számok bővületében élünk, vannak-e témában statisztikai adatok részint az oktatók, részint a hallgatók tekintetében?

M. B.: 1993-ban született egy megegyezés, amelynek keretében 300 helyett különítettek el a felvételi során a magyar nyelvű szakoknak. Ez volt az első olyan helyzet, ahol külön felvételiztek a magyar nyelvű diákok. Akkor ezt nagyon sokan kevesellték, áruslásként fogták fel. Iszonyatos nagy vita lett ebből,

a kritikusok azzal vádolták a megállapodás magyar szereplőit, hogy 300 helyért eladtak egy álmodot. Sokan viszont látták azt, hogy ez egy fontos lépcsőfok, hiszen ha

van egy konkrét szám, akkor arra lehet alapozni. Lehet rá alapozni állásokat és szakokat, például. Van jövőjük, biztosított jövőjük. Nos, abból a 300 helyből mára 6500 lett: ez a Magyar Tagozaton tanuló hallgatók létszáma.

Vannak alapképzősök, magiszteri hallgatók, van több mint 300 teljes állású oktatónk,

ez volt az első olyan helyzet,
ahol külön felvételiztek a
magyar nyelvű diákok

akik magyar nyelven oktatnak. A Magyar Tagozathoz tartoznak emellett társult oktatók, tehát akik vagy néhány órát tartanak, vagy pedig egy teljes állást töltenek be, de csak rövid ideig. Tehát a tagozat személyzeti állománya robusztusan megnőtt. A 6500-as diáklétszám alapján az intézményünk nem tűnik óriási egyetemnek,

ha csak a Magyar Tagozatot nézem. De ha ezt belehelyezem az egyetem 45 ezres létszámába, az azért nem olyan rossz. Főképp,

ha ehhez hozzáteszem, hogy a szakoknak a száma sem alacsony: jelenleg 72 alapképzős szakunk van teljesen magyar nyelven, és 44 magiszteri (mester)szakunk van, szintén csak magyarul. Emellett a román nyelvű képzések száma nyilván nagyobb. Összesen 170 román nyelvű szakunk van alapképzési és 160 magiszteri szinten. Vannak még más nyelven, németül, angolul, franciául zajló képzéseink is.

Úgy gondolom, ez elég meggyőzően mutatja, hogy hova értünk el. Ha csak a magyar nyelvű képzést venném, akkor azt mondanám, hogy egy csinos közepes egyetem lennénk, de nyilván mindez, beleágazva a Babeş-Bolyai Tudományegyetem struktúrájába, megtoldva azzal, hogy kihelyezett tagozataink is vannak, más nagyságrendet jelent. Zajlik képzésünk Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen, Gyergyószentmiklóson, Marosvásárhelyen, Szatmárnémetiben, Gyulafehérváron. Így már egy egészen szép spektrumot kapunk.

D. T.: Ha jól értem, a Magyar Tagozathoz tartozik minden olyan oktató és hallgató, aki magyar tagozatosnak vallja önmagát?

M. B.: Igen. Tehát ez nem egyszerűen etnikai kérdés ebben az értelemben. Ez azért van, mert vannak magyar nyelvű oktatók más szakokon vagy más intézetekben is, ahol egyébként más nyelven folyik az oktatás. Klasszikus példa mondjuk egy angol vagy német nyelvű képzés a bölcsészkaron,

ott nem biztos, hogy releváns, hogy az illetőnek milyen az anyanyelve. Hiszen angolul vagy éppen németül, franciául, spanyolul, kínaiul, finnül

kell oktatnia. Ebben az esetben ő nyilván az ahhoz tartozó intézetben dolgozik, de ha úgy dönt, hogy magyar tagozatosnak tartja magát, akkor ez azért válik jelentőségteljessé, mert például a magyar tagozatos rektorhelyettes-jelölteket választjuk, a választáson pedig ő már jog szerint részt vesz, és szavaz arról, hogy ki legyen a Magyar Tagozat vezetője, ki legyen a tagozatot képviselő rektorhelyettes-jelölt, és így tovább.

K. J.: Amikor elvállaltad ezt a tisztséget, mi az, amit kitűztél magad elé? Mi az, amit meg szeretnél valósítani mint rektorhelyettes a Magyar Tagozat érdekében?

M. B.: Nyilván a fő célkitűzés a Magyar Tagozat minőségét tovább javítani, a tagozatot fenntartani, fejleszteni és nyitni. Nagyon fontosnak tartom azt, hogy itt is olyan szakok legyenek, amelyek felruházzák a diákokat azokkal a kompetenciákkal, amelyek lehetővé teszik a helytállásukat akár itthon, akár külföldön. Nagyon fontos számunkra az, hogy olyan jellegű szakokkal rendelkezünk, amelyek lefedik a teljes spektrumot. Magyarán a nappalitól a távoktatásig, a felnőttképzéstől a klasszikus alapképzés-szakokig, a magiszteri képzéstől egészen a

lehetővé teszik a helytállásukat
akár itthon, akár külföldön

„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

legújabb duális képzésekig. Ebben az évben például már akkreditáltatunk néhány magyar nyelvű duális képzést, de még nem indítottuk őket el. A cél, hogy a teljes spektrumot lefedjük, hogy gyakorlatilag ki tudjuk szolgálni a helyi magyar közösség ilyen jellegű igényeit. És mondom: mindennek a kulcsa a minőség, minőség és minőség. Nagyon fontos számunkra, hogy mi ne csak mint egy érdekes színfolt legyünk jelen, hanem jelenlétünk meghatározó legyen. A Magyar Tagozat továbbra is szerves része legyen az egyetemen belüli fejlődési folyamatoknak. Ne egy leszakadó, önmagába forduló része legyünk az egyetemnek. Ebben az intézmény vezetőségének felelőssége van. Ha fejlesztésről van szó, akkor mindig oda kell tenni azt, hogy „és a Magyar Tagozaton is”. Hogyha ez a kicsi frázis megjelenik mindenhol – ami mögött sokkal több van, mint két vagy három szó –, akkor, úgy gondolom, elértük azt, hogy a gondolkodásban, mentalitásban történjen egy váltás. Számomra az az igazi váltás, amikor valaki jön a kollégák közül, és azt mondja, hogy „ezt megcsináljuk, és ti is csináljátok meg a Magyar Tagozaton”. Vagy: „Csinálunk egy új szakot, ti megcsináljátok a Magyar Tagozaton?” Azt hiszem, ha eljutunk ide – ahogy bizonyos esetekben már el is jutottunk –, akkor tudunk működni és tovább fejlődni.

K. J.: Melyik szakra a legnehezebben bejutni a Magyar Tagozaton belül? Hol van a legnagyobb verseny?

M. B.: Klasszikusan nagy túljelentkezéssű szakok az informatika és a pszichológia. Nem hiszem, hogy ezzel újat mondtam

volna. Emellett vannak azért egzotikus dolgok. Az idén például sokan jelentkeztek régészetre, sokan művészettörténetre. Nem volt sok hely, de a jelentkezők aránya a helyekhez képest meglepően magas volt. Kétháromszoros túljelentkezést tapasztaltunk ezeken a szakokon. Sokan jelentkeztek az idén testnevelésre, és ahogyan már említettem, az informatika és a pszichológia, valamint bizonyos közgazdaságtudományi szakokra is elég sokan, ahogy máskor is. Az idén szintén meglepően sokan jelentkeztek a tanító- és óvodapedagógus-képző szakokra is, aminek örültünk.

D. T.: Ha jól értettem, a Magyar Tagozat hallgatói létszáma az egész egyetemnek körülbelül a 10-15%-át teszi ki?

M. B.: Igen, hogyha a 6500-at a 45 000-hez viszonyítom, az 15% körül van. Ez a magyar tagozatos hallgatókat jelenti, de emellett vannak még magyar diákok. Például az

idegen nyelvi szakokon jellemző a jelenlétük, ahol kifejezetten az idegen nyelvek, mint kínai, angol, német, francia, spanyol, olasz és más nyelvek oktatása zajlik különböző párosításokban, és természetesen román nyelvű szakokon is lehetnek magyar diákok. Őket nem tudjuk igazán nyilvántartani, mert nincs arra vonatkozó felmérésünk, hogy mi az etnikuma egy diáknak.

D. T.: Tehát órájuk nem vonatkozik, hogy a Magyar Tagozathoz tartozónak vallhatják magukat, ha jól értem.

M. B.: Elvileg nem. Mondjuk a bölcsészszakron, ahol speciális a helyzet – mivel ott az

meglepően sokan jelentkeztek a tanító- és óvodapedagógus-képző szakokra is

idegen nyelvű szakok mondhatni tagozattól valamelyest független szakok –, onnan a diákok szavazhatnak, ha éppen arról van szó, a Magyar Tagozat diák képviselőjére. Magyarán ott is adott azért a rugalmasság, de ők valóban kicsit kívül esnek a hivatalosan nyilván tartható kereteken.

K. J.: Ez az arány egyébként nagyon érdekes, mert az én információim szerint most Kolozsvár lakosságának a száma is körülbelül 15%-ban magyar.

M. B.: Igen, bár a hallgatóink esetében ez azért nem csak Kolozsvárról szól. Ahogy mondtam, a kihelyezett tagozatokon is vannak magyar diákok, nem is kevesen, néhány százan. És összességében is azt mondom, hogy inkább Erdélyről szól a munkánk, végül is egész Erdélyt szolgáljuk.

K. J.: Az erdélyi magyar felsőoktatásban milyen helyet foglal el a Babeş–Bolyai Tudományegyetem?

M. B.: Én úgy gondolnám, hogy centrális helyet foglal el mind a felsőoktatási mitológiában –tehát a történeti oldalon –, mind pedig szerepét tekintve. Az erdélyi magyar értelmiség jelentős része, az irodalmi személyiségektől elkezdve nagyon sok más területen működő értelmiségiekig, az oktatók, tanárok túlnyomó része nálunk szerzett, és továbbra is nálunk szerez diplomát. Ilyen értelemben úgy gondolom, hogy az egyetem centrális helyet foglal el. Az a tény pedig, hogy a Babeş–Bolyai a legjobb egyeteme Romániának, mindehhez egy pluszt is tud adni.

K. J.: A Sapientia egyetemmel való együttélés hogy néz ki a mindennapokban? Több beszámoló is olvasható volt mostanában azal kapcsolatban, hogy a két intézmény versenyhelyzetbe került.

M. B.: Amikor a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem létrejött, akkor például nagyon sok szaknak a létrehozatalánál a Babeş–Bolyai oktatói bábáskodtak. Volt olyan szak, ahol az oktatói létszám 70%-át tulajdonképpen mi adtuk. Nyilván itt most olyan szakokról beszélek, amelyek nem agrárprofilúak. Utóbbiakban elég nehéz lett volna nekünk részt venni, bár ott is előfordult, hogy az oktatóink besegítettek az

olyan helyzetet teremt, ahol egymással versengünk, nincs mit rejtegetni ezen

olyan jellegű tantárgyaknál, amelyek a mi profilunkba vágtak. Tehát erőteljesen segítettük a születést, de természetesen megindult egy elég komoly versengés is ké-

sőbb. Hiszen, bár az elején arról volt szó –és ez volt az alapja a Sapientia Tudományegyetem létrejöttének –, hogy olyan területeken biztosít majd képzéseket, amelyek magyar nyelven nincsenek lefedve, így elsődlegesen műszaki és agrár szakokról beszéltünk, mégis megjelentek olyan szakok, amelyek a BBTE-n már működtek magyar nyelven állami keretek között.

Ez pedig nyilvánvalóan olyan helyzetet teremt, ahol egymással versengünk, nincs mit rejtegetni ezen. A magyarországi döntéshozók részéről ráadásul sokszor felmerül, hogy ez tulajdonképpen jó nekünk, mert a versenyhelyzet legalább minőséget biztosít. Ezzel nekem az a bajom, hogy ez az interpretáció alpból hamis, hiszen mi nem voltunk sosem monopolhelyzetben. Egy kisebbségi felsőoktatási intézmény

„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

értelemszerűen versenyhelyzetben van már az államnyelven működő többi egyetemmel szemben is. Egy magyar diák, aki tud románul, simán meggondolhatja, hogy elmegy esetleg a Bukaresti Egyetemre, a temesvárra, a Iasi Tudományegyetemre vagy bárhova máshova, ahogy meg is teszi. A jelenlegi fiatal erdélyi

értelmiségnek is egy kisebb része máshol, nem magyar nyelvű egyetemeken képezte magát. Arról nem is beszélve, hogy a határok légiesedésével Magyarországra is belépett ebbe a térbe. Sőt, igazából már azelőtt, tehát a kilencvenes évektől mi versenyhelyzetben találtuk magunkat az ELTE-vel, Szegeddel, Debrecennel és az összes többi magyarországi felsőoktatási intézménnyel. És ezután ez kiegészült az európai felsőoktatási térséggel. Nagyon sok erdélyi magyar diák választotta Dániát, Hollandiát, akár Angliát is. Tehát – így fogalmaznék – önáltatás azt hinni, hogy egy kisebbségi helyzetben levő oktatás nincs *eleve* versenyhelyzetben. Nagyon is abban van. Talán sokkal inkább egyébként, mint más felsőoktatási intézmények, és sokkal kitettebb bármiféle interferenciának.

K. J.: A Sapientia hány magyar diákot tudhat a hallgatójának nagyságrendileg?

M. B.: Nincsenek pontos számaim. Valahol, azt hiszem, 2000-2100 körül van a Sapientia hallgatói létszáma. A Partiumi Keresztény Egyetemen 800 körül vagy az alatt van valamivel. Magyar nyelven tanulnak még igen jelentős számban a Marosvásárhelyi Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány- és Technológiai Egyetemen, valamint a szintén marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen. Így,

mindent összevetve azt mondhatjuk, hogy a magyarul tanuló erdélyi diákoknak körülbelül a kétharmada a BBTE-n tanul.

K. J.: Sokáig szó volt arról, hogy Marosvásárhelyen magyar orvosi kar létesül. Mi történt ezzel kapcsolatban, hogy áll most a magyar orvosképzés ügye?

M. B.: Ez egy bonyolult kérdés. Igazából őket kelletne megkérdezni erről, mert én ebben csak kibic vagyok. Véleményem lehet,

de hogy mennyire megalapozott, az egy másik kérdés. Az új felsőoktatási törvénynek, pontosabban a régi, a 2011-es oktatási törvénynek az előírásait végül is két intézmény hajtotta végre a multikulturális egyetemek közül. Az egyik a Babeş–Bolyai Tudományegyetem. Nem teljesen zökkenőmentesen, de alapvetően azt lehet mondani, hogy az átalakulás a nagy kép, az összkép szerint rendben volt. A másik intézmény a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem, ahol mindenféle gond nélkül megtörtént az alkalmazás. Ahol megakadt és nagyon súlyos helyzetet, nagyon sok vitát, nagyon sok konfliktust generált a folyamat, az a Marosvásárhelyi Orvostudományi Egyetem. Hogy itt mi is történt? Nyilván a vezetőségnek egyfajta ellenkezése az, amely ezt az egész helyzetet generálta. Én úgy gondolom, hogy a vezetőség nem látta be azt, hogy ennek a helyzetnek a törvény alapján történő rendezése az ő és az intézmény egészének az érdekét is szolgálja. Az a tény, hogy mi itt a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen Magyar Tagozataként jól érezzük magunkat, nemcsak a Magyar Tagozatnak jó, hanem az egyetem egészének is.

a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen Magyar Tagozataként jól érezzük magunkat

K. J.: Korábban felmerült, hogy lesz egy multikulturális felsőoktatási intézmény Romániában, a Schiller–Petőfi Egyetem. Ebből lett valami? Vagy ez csak ötlet volt?

M. B.: Ez egy önálló állami multikulturális egyetem lett volna. A 2000-es évek előtt, aztán a 2000-es évek elején fogalmazódott meg még egyszer mint ötlet, hogy jöjjön létre egy Petőfi–Schiller Multikulturális Egyetem. Mindez akkor merült fel, amikor az első olyan koalíciós kormány működött, amelynek az RMDSZ² is még tagja volt.³ Petőfi lett volna a magyar és Schiller lett volna a német tagozat neve. Történt is az alapításra törekvés. Előtanulmányok készültek, elég sok dokumentum kidolgozásra került. Tudomásom szerint ennek egy részét használata fel később mint ötletet, mint struktúrát az RMDSZ a Sapientia létrehozatala során. Hiszen alapvetően a Sapientia létrejöttének útját a Romániai Magyar Demokrata Szövetség egyengette, teremtette meg a kereteket, és dolgozta ki azt, hogy miként lehet ezt létrehozni. Ilyen módon a válaszom az, hogy igen is, nem is. Tehát Petőfi–Schiller Multikulturális Egyetemenként nem lett belőle semmi, de az alap gondolatból kiindulva végül is létrejött egy keret, amely később a Sapientia alapjainál megjelenik.

K. J.: Hova képzelték el a jogalkotók vagy a kormányzati szereplők eredetileg ezt az egyetemet, hol lett volna a székhelye, melyik városban működött volna?

M. B.: A magyar közösségen belül ez okozta tulajdonképpen a legnagyobb ellenkezést az elképzeléssel szemben. Úgy képzelték el, hogy két székhelye lett volna. Az egyik Marosvásárhely a magyar tagozatnak, és a másik pedig Nagyszeben a német tagozatnak. A vita akörül zajlott, hogy megengedhető-e Kolozsvárt „feladni”, a kolozsvári magyar egyetemi elképzeléseket. És ez a magyar közösségen belül nagyon nagy feszültséget generált. Sok vita volt ekörül, sok egymásnak feszülés. Nagyon sok rossz érzés, nagyon rossz hangulat alakult ki az elképzelés körül.

D. T.: Rektorhelyettes Úr, említetted, hogy a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen 18 magyar intézet van. Hol helyezkedik el az egyetemen belül a pedagógusképzés területe, a pedagógia és a neveléstudomány?

a vita akörül zajlott,
hogy megengedhető-e
Kolozsvárt „feladni”

M. B.: Nálunk másként zajlik a tanárképzés, mint Magyarországon. Egyfajta integrált képzési módszerrel dolgozunk, ami azt jelenti, hogy ha valaki felvételizik egy adott szakra, amellest ingyenesen felveheti az úgynevezett pedagógiai modult. Ez a modul tartalmazza mindazokat a tantárgyakat, amelyek gyakorlatilag a tanárképzéshez elengedhetetlenek. Ha ő ezt felveszi az alapképzés során, akkor ingyenesen elvégezheti, és ezáltal megkapja a tanári képesítést is a szakos képzés mellett. Később a magiszteri szakon is felveheti a – magiszteri szintű – pedagógiai modult. Ez az úgynevezett kettes modul emelt szintű jogosítványokat biztosít a tanári pályán, azaz, aki ezt is elvégzi, az már a középiskola felső évein, 11–12.

² Romániai Magyar Demokrata Szövetség

³ Az 1996-ban alakult, majd 1998-ban távozó Ciorbea-kormány

„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

osztályban is taníthat, míg az alapképzésbeli egyes modul egészen a tizedik osztályig teszi lehetővé a tanítást. Ez a flexibilis modell nagyon eltér a magyarországi struktúrától, de úgy gondolom, hogy jó képzési rendszer. Nagyon jó lehetőség a hallgatóknak, mert gyakorlatilag lehetővé teszi a végzősök számára, hogy a képzés végeztével mindkét jogosítvánnyal rendelkezzenek. A hallgató a szakos jogosítványa, például a biológusdiplomája mellé teheti a biológiatanári oklevelet is. Ugyanakkor vannak a modellnek kritizálható, problémás vonásai is. Ilyen például az, hogy jóval kevesebb pedagógiai gyakorlatot kell nálunk kötelező módon elvégezni, mint mondjuk a magyarországi képzés során. Értelemszerűen azért, mert nincs külön szak, hanem csak külön kreditekkel ellátott csomag van. De ugyanakkor ez a külön kreditekkel ellátott csomag is egy külön diplomát jelent, amely külön pedagógiai jellegű szakdolgozatvédelemmel zárul le. Tehát a pedagógiai modul egy teljes, majd-hogynem teljes értékű mellékága a képzésnek. Emellett az elemi és az óvodai oktatásra való felkészülésben szintén van egy magyar nyelvű képzési ág. Ennek a szaknak a neve: *Óvodai és elemi oktatás pedagógiája*. Ez egy osztatlan képzés jelen pillanatban, ahol óvodapedagógusokat és tanítókat képezünk, magyarul is. Jelenleg működik nappali képzés keretében Kolozsváron, Szatmárnémetiben, Székelyudvarhelyen és Marosvásárhelyen. Mind a négy helyszínen 30 fölötti az évente nappali képzésre felvett magyar diákok létszáma, de akár többen is lehetnek. Két helyszínen, Kolozsváron és Székelyudvarhelyen távoktatásos formában is működik a képzés. Ezt elsődlegesen olyanok választják, akik

régebben elvégezték az úgynevezett tanítóképző szakot, amely feljogosította őket, hogy rögtön líceum után belépjenek az oktatási rendszerbe. Viszont mivel nem rendelkeznek egyetemi diplomával, ezért adott esetekben hátrányba kerülhetnek az egyetemi végzettségű kollégáikkal szemben. Itt most gondolok a fizetésre, állásért folytatott versenyre, és még lehet tovább sorolni. Továbbá természetesen jelentkeznek ezekre a képzésekre mindazok, akik életük egy későbbi szakaszában úgy döntenek, hogy mégiscsak szeretnének ilyen munkakörben dolgozni.

D. T.: Ez BA szintű képzés?

M. B.: Igen, de van magyar nyelvű MA képzés is Kolozsváron és Székelyudvarhelyen is, amely a BA képzésnek a folytatása.

D. T.: Van az *Óvoda és elemi oktatás pedagógiája* képzésen túl más BA szintű pedagógiai képzés az egyetemen?

M. B.: Ez az, ami kifejezetten pedagógiai jellegű. Ez az alap, és ezen kívül a hallgató jelentkezhet a szakos képzésekre, ahol, ha felveszi a pedagógiai modult, akkor megkapja a tanári képesítést. A Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet, a „PADI” oktatói biztosítják többnyire ezt a képzést, ugyanakkor a pszichológiai jellegű tantárgyakat a magyar nyelvű pszichológiai intézet oktatói oktatják. Emellett vannak szakos didaktikatantárgyak, amelyeket az illető anyaszakon dolgozó kollégák biztosítanak. Például van matematika módszertanosunk a Magyar Matematika és Informatika

kevesebb pedagógiai gyakorlatot kell nálunk kötelező módon elvégezni

Intézetben, vagy a történelem, a magyar irodalom, nyelvészet szakok esetében is van az adott intézetekben dolgozó módszertanos kollégánk. Rendelkezünk ugyanakkor magyar nyelvű gyógypedagógia szakkal is, amely az Alkalmazott Pszichológiai Intézet-hez tartozik.

D. T.: Ha egy hallgató elvégezte az *Óvodai és elemi oktatás pedagógiája* BA szakot, milyen mesterképzésre tud továbbmenni?

M. B.: A Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézet keretében van két magyar nyelvű magiszteri szintű pedagógiai képzésünk. Az *Alternatív módszerek az óvodában és az elemi oktatásban* Kolozsváron, és a *Hatékony tanulási stratégiák* Székelyudvarhelyen.

D. T.: A Pszichológia és Neveléstudományi kar hallgatói számáról mit tudhatunk? Rektorhelyettes Úr, korábban említetted, hogy az informatika és pszichológia szak rendelkezik a legnépesebb hallgatói táborral. Ehhez képest a pedagógia, a pedagógusképzés hol helyezkedik el?

M. B.: A Pszichológia és Neveléstudományi Karon alapképzésen első éven jelen pillanatban 452 magyar tagozatos hallgatónk van. A magiszteri szinten 87-en vannak. Hogyha ezeket felszorozzuk az évfolyamok számával, akkor azt kapjuk, hogy kb. 1400–1500 magyar tagozatos hallgató jár a Pszichológia és Neveléstudományi Karra. Közöttük nagyjából a létszám egyharmada és fele között van az elemi és óvodai oktatással foglalkozó szakokra járó diákok száma. Ha pedig a tanárképzős hallgatókról beszélünk – azokról, akik az alapszakjuk mellett

felvették a pedagógiai modult –, itt már évfolyamonként ezres nagyságrendről van szó.

D. T.: Ki tudná-e emelni olyan specialitást, amely meglátásod szerint csak a Babeş–Bolyai pedagógusképzésére vagy pedagógiai jellegű képzéseire jellemző, ami unikumnak tekinthető?

M. B.: Azt gondolom, hogy sokféle unikumról beszélhetünk. Az egyik az lehet például, hogy ha Kolozsvárra jön valaki, akkor multikulturális közegbe kerül. Ugyanakkor magyarul tanul mindent, és még az adminisztrációnak a nagy részét is magyarul intézi. A platformok legnagyobb része is magyarul működik a diákok számára. Az órák pedig egyértelműen. Emellett egy olyan közegbe kerül a hallgató, ami felvillanyozóan vegyes. Nemcsak az egyetem maga multikulturális közeg, hanem a város is, amely elég nemzetközi jelleget öltött az elmúlt ötnyolc évben. Ez egy olyan pluszérték, ami a képzésnél nem jelenik meg önmagában, hanem a közeg adja. Szintén nagyon izgalmas

lehet az a tény is, hogy ki hova jár. Tehát lehet járni Udvarhelyre, lehet Szatmárra járni, Marosvásárhelyre járni. Lehetősége van a diáknak akár arra is, hogy távoktatásos kép-

zésen vegyen részt. A távoktatásos képzések egy része részben online is zajlik, ami lehetővé teszi azt, hogy viszonylag flexibilisen bárholnan részt vehet a magyar hallgató a képzésben. Ha a lehetőségeknél tartunk, azt is meg kell említeni, hogy a hallgatók publikálhatnak a magyar kollégák által szerkesztett folyóiratokban.

Amit én szintén nagyon jelentőségteljesnek tartok – bár erről nem hiszem, hogy

nemcsak az egyetem maga multikulturális közeg, hanem a város is

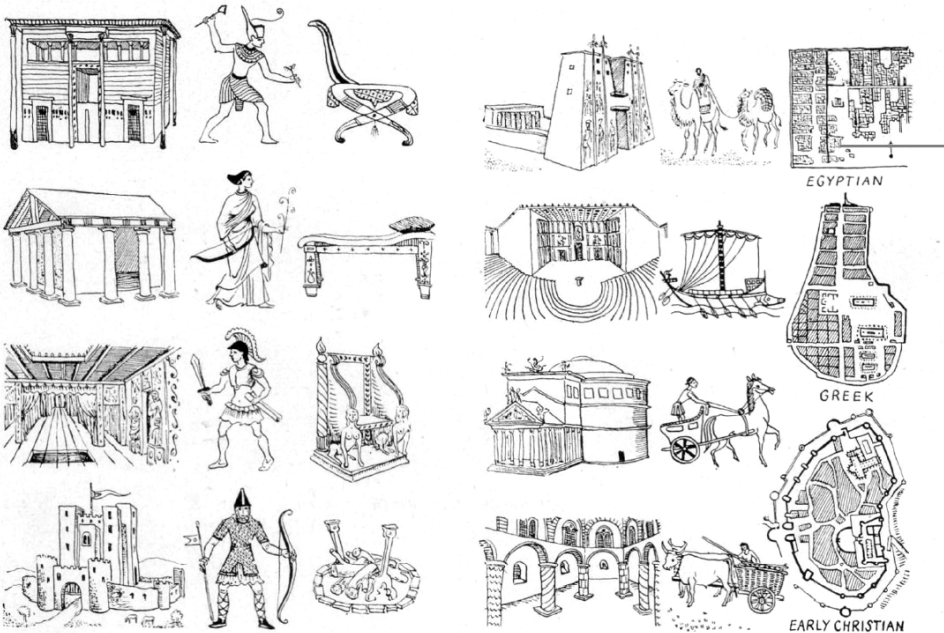
„Sok mindent sikerült elérni, ami 1989 előtt elképzelhetetlen volt, és utána is sokáig nagyon nehéznek tűnt”

unikum, hiszen minden pedagógusképzés esetében így kéne lennie –, hogy erőteljes a kapcsolat az iskolákkal. A pedagógiai gyakorlatok ott zajlanak. Ami talán unikum, és természetesen beszélhetünk arról, hogy ez jó-e vagy sem, de: nálunk nincsenek feltétlenül „külön” gyakorló gimnáziumok, a diáknak lehetősége van akár otthon is elvégezni a gyakorlatot, abban a gimnáziumban, ahonnan ő jött.

K. J.: Zárasképp hadd kérdezzem meg: ki, illetve kik azok az egyetemi elődök közül,

akiknek a munkásságát folytatod a küldetéseddel?

M. B.: Én hazabeszélek biológusként, ezért erre az a személyes válaszom, hogy nálunk az egyik legfontosabb intézetépítő vagy intézményépítő személyiség ifjabb Apáthy István volt. Gyakorlatilag egy nemzetközi rangú intézményt hozott létre: az Állattani Intézetet. A mai napig azzal büszkélkedünk, hogy ő az egyetlen Nobel-díjra jelölt tudós az egyetemről, ami nyilván egy nagyon nagy dolog – és örökség számunkra.

Angol gyermekkönyv: Építészet nagyobb gyerekeknek, June és Maxwell Fry munkája, Georg Allen & Unwin Ltd., London. Az egymás alá rakott 4 sorban: Egyiptomi, Görög, Római, Ó-keresztény stílusok.